

Ideologiczne cementowanie sojuszu: szczyt rosyjsko-chiński

Witold Rodkiewicz

Udział chińskiego przywódcy Xi Jinpinga w organizowanych przez Kreml obchodach 80. rocznicy zwycięstwa w II wojnie światowej połączono z czterodniową oficjalną wizytą państwową (7–10 maja). Po spotkaniu na szczycie 8 maja wydano wspólne oświadczenia o dalszym pogłębieniu relacji i globalnej stabilności strategicznej oraz deklarację o intensyfikacji współpracy w celu umocnienia autorytetu prawa międzynarodowego. Ponadto podpisano międzyrządowe porozumienia o wzajemnym wspieraniu i obronie inwestycji, a także ponad 20 porozumień o kooperacji pomiędzy resortami (dotyczących m.in. ułatwień w wymianie handlowej), organizacjami medialnymi i naukowo-badawczymi.

Wizyta miała przede wszystkim charakter polityczno-propagandowy, z silnie zaznaczonym komponentem ideologicznym. Jej celem było zademonstrowanie trwałości rosyjsko-chińskiego sojuszu strategicznego. Zwraca uwagę wyjątkowo ważne miejsce wątku zacieśnienia współpracy medialnej, propagandowej i edukacyjnej, co ma służyć koordynacji wojny informacyjnej przeciwko Zachodowi oraz budowaniu społecznej bazy dla sojuszu, który do tej pory był projektem elit władzy.

Komentarz

- **Wizyta miała charakter politycznej demonstracji trwałości strategicznego tandemu rosyjsko-chińskiego w obliczu asertywnej polityki prezydenta Donalda Trumpa i jego deklaracji „odciągnięcia” Moskwy od Pekinu.** Dokumenty szczytu zawierają cały szereg zarzutów wobec Waszyngtonu i jego sojuszników zarówno w Europie (NATO), jak i w Azji (AUKUS, Japonia), m.in. o prowokowanie konfliktu nuklearnego, stwarzanie zagrożenia dla bezpieczeństwa innych mocarstw nuklearnych poprzez wzmacnianie i rozszerzanie sojuszy wojskowych, niszczenie globalnego ładu ekonomicznego (sankcje, polityka celna), dekonstrukcję systemu kontroli zbrojeń, dążenie do hegemonii i praktyki neokolonialne. Chiny po raz kolejny potwierdziły również „silną dynamikę wewnętrzną” relacji z Rosją, które są „niezależne od stron trzecich”, i wyraźnie zasygnalizowały, że nie są zaniepokojone trwającym dialogiem Moskwy z Waszyngtonem.
- **Pekin i Moskwa tradycyjnie zadeklarowały wzajemne poparcie w kwestiach regionalnych, które wyznaczają linię konfliktu w ich stosunkach z Waszyngtonem i jego sojusznikami.** Rosja ponownie poparła ChRL w sprawie Tajwanu. Chiny stwierdziły, że do zakończenia konfliktu na Ukrainie konieczne jest usunięcie jego „pierwotnych przyczyn”, zachowanie zasady niepodzielności bezpieczeństwa oraz uwzględnienie „uzasadnionych interesów i obaw w sferze bezpieczeństwa”. Nawiązuje to do rosyjskich żądań wobec NATO i Waszyngtonu z przełomu 2021 i 2022 r. Strony wyraziły intencję dalszego

wzmacniania kooperacji wojskowej i wojskowo-technicznej, m.in. poprzez pogłębianie współdziałania, rozszerzenie skali i geograficznego zasięgu wspólnych ćwiczeń, regularne prowadzenie wspólnych patroli i wymianę doświadczeń.

- **Po raz pierwszy tak wiele uwagi poświęcono kwestii współpracy w sferach medialnej, oświatowej, naukowej i kulturalnej.** Znalazło to swoje odzwierciedlenie także w szeregu porozumień podpisanych między uczelniami, organizacjami medialnymi i instytucjami zajmującymi się sprawami kultury. W mediach rosyjskich można dostrzec rosnącą obecność wątków chińskich i materiałów propagujących relacje między dwoma państwami. Ma to na celu koordynację antyzachodniego przekazu i zbudowanie głębszego poparcia dla sojuszu w obu społeczeństwach. Można domniemywać, że służyć temu m.in. podpisany plan działań w dziedzinie wspólnej produkcji filmowej między Ministerstwem Kultury FR a Państwową Administracją Filmową ChRL oraz sześć memorandumów o współpracy między rosyjskimi i chińskimi strukturami medialnymi. Kooperacja na tym polu ma też przyczynić się do poszerzenia ideologicznych podstaw sojuszu poprzez wywodzenie go z przeszłości. Mit odwiecznej przyjaźni narodów chińskiego i rosyjskiego rozbudowano o nowy wątek braterstwa krwi przelanej we wspólnej walce z nazistowskimi Niemcami i militarystyczną Japonią.
- **W wymiarze ideologiczno-wizerunkowym szczyt potwierdził przywództwo strony chińskiej.** Strona rosyjska oficjalnie ogłosiła lidera ChRL głównym gościem obchodów rocznicowych. Treść podpisywanych dokumentów w coraz większym stopniu opiera się na koncepcjach i inicjatywach chińskich, m.in. na tzw. idei wspólnoty losów ludzkich w nowej erze. Wydaje się, że Moskwa akceptuje taką sytuację, ponieważ generalnie zgadza się z oceną Pekinu, a przyjęcie jego narracji i terminologii stanowi niewielkie ustępstwo z perspektywy Rosjan, ale ma istotne znaczenie dla Chin.
- **W sferze gospodarczej szczyt nie przyniósł przełomowych decyzji.** Strony kontynuują systematyczne zacieśnianie współpracy gospodarczej, zwłaszcza w obszarach wysokich technologii, handlu elektronicznego, dostaw surowców mineralnych i rolnych, a także budowania odporności na zachodnie (amerykańskie) sankcje finansowe. Prawdopodobnie rozczarowaniem dla Moskwy jest brak postępu w projekcie nowego gazociągu Siła Syberii 2. Podpisano natomiast, po wieloletnich rozmowach, nowe porozumienie o wzajemnym poparciu i ochronie inwestycji. Mimo to można mieć wątpliwości, czy przyniesie ono wzrost chińskiego zaangażowania kapitałowego w Rosji, na którego niski poziom narzeka ona od lat. Taki stan rzeczy wynika jednak nie z braku regulacji prawnych, lecz z faktu, że chińskich inwestorów odstrasza głównie zachodnie sankcje oraz rosyjska korupcja i biurokracja.